O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

KOMPYUTER ILMLARI VA MUHANDISLIK TEXNOLOGIYALARI

mavzusidagi Xalqaro ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami

2026-yil 25-26-sentabr

(2-qism)

JIZZAX-2026

Kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari. Xalqaro ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami – Jizzax: O‘zMU Jizzax filiali, 2026-yil 25-26-sentabr. 315-bet.

Xalqaro miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globallashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur’atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e’tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma’ruza tezislari to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas’ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M.

Tahrir hay’ati a’zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), prof. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dots. Alibayev S.X., т.f.f.d.(PhD), dots. Abdumalikov A.A, p.f.f.d.(PhD) Hafizov E.A., f.f.f.d.(PhD) dots., Norbekova B.Sh. p.f.f.d.(PhD) dots. Sindorov L.K., t.f.f.d.(PhD), dots. Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD) O‘ralov A.I., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., t.f.f.d.(PhD) Kuvandikov J.T., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Sharipova S.F., Jo‘rayev M.M.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma’ruza tezislarining mazmuni, undagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas’uldirlar.

xizmatlarning barqaror rivojlanishida **xavfsizlik, tezkorlik,** aniqlik va qulaylikning uyg‘unligi asosiy shartlardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Elektron tijorat to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Kiberxavfsizlik to‘g‘risida”gi Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasi qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi — LexUZ.
4. Laudon K. C., Traver C. G. *E-Commerce: Business, Technology, Society*. Pearson.
5. Turban E., Outland J., King D. va boshqalar. *Electronic Commerce*. Springer.
6. Stallings W. *Network Security Essentials: Applications and Standards*. Pearson.

RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA MILLIY IQTISODIYOT RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH: O‘ZBEKISTON TAJRIBASI

Mingboyeva Oydin Alisher qizi

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali,
Iqtisodiyot mutaxassisligi 2-bosqich magistranti
mingboyevaoydin04@gmail.com

Arzikulov Otabek Ali o‘g‘li

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali, Iqtisodiyot va turizm kafedrasi o‘qituvchisi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli iqtisodiyotning zamonaviy iqtisodiy taraqqiyotdagi o‘rni va uning milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligiga ta’siri tahlil qilinadi. “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi doirasida amalga oshirilayotgan islohotlar, erishilgan amaliy natijalar hamda raqamli transformatsiya jarayonida saqlanib qolayotgan tizimli muammolar ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot xulosalari asosida raqamli iqtisodiyotni yanada jadallashtirish, raqamli tadbirkorlikni rag‘batlantirish va malakali iqtisodchi kadrlar tayyorlash bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli iqtisodiyot, raqamli transformatsiya, “Raqamli O‘zbekiston – 2030”, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligi, IT-eksport, elektron hukumat, raqamli tadbirkorlik.

So‘nggi o‘n yillikda raqamli iqtisodiyot jahon xo‘jaligi taraqqiyotining eng muhim omillaridan biriga aylandi. Xalqaro Valyuta Fondi ma’lumotlariga ko‘ra, global yalpi ichki mahsulotda raqamli iqtisodiyot ulushi 2010-yildagi 4,5 foizdan 2023-yilga kelib 15,5 foizga yetdi [4]. Bunday jadal o‘sish an’anaviy iqtisodiy tuzilmalarni tubdan o‘zgartirmoqda: ishlab chiqarish, savdo, moliya va davlat boshqaruvi sohalarida raqamli platformalar, sun’iy intellekt tizimlari hamda elektron xizmatlar ustuvor o‘rin egallamoqda. McKinsey Global Institute tadqiqotlari to‘liq raqamli transformatsiyani amalga oshirgan korxonalarning mahsuldorligi o‘rtacha

30–40 foizga oshganini ko‘rsatadi [4]. Shu sababli raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish nafaqat texnologik, balki strategik iqtisodiy vazifa sifatida ko‘plab davlatlar tomonidan ustuvor yo‘nalish deb belgilanmoqda.

O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotga o‘tish jarayoni 2020-yildan boshlab izchil davlat siyosati darajasiga ko‘tarildi. Prezidentning 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni bilan tasdiqlangan “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi mamlakatni raqamli transformatsiya yo‘lida yetakchi davlatlar qatoriga olib chiqishni maqsad qilib qo‘ydi [1]. Strategiyada 2030-yilga borib raqamli iqtisodiyotning yalpi ichki mahsulotdagi ulushini 30 foizga yetkazish, 200 000 dan ortiq yangi IT ish o‘rni yaratish va davlat xizmatlarining 90 foizini raqamli formatga o‘tkazish kabi aniq miqdoriy mo‘ljallar belgilangan [4]. Ushbu maqsadlarga erishish uchun 2022-yilda alohida Raqamli texnologiyalar vazirligi tashkil etilib, soha davlat boshqaruvining mustaqil yo‘nalishiga aylantirildi [4].

Prezidentning “O‘zbekiston – 2030” umummilliy strategiyasida ham raqamli iqtisodiyotni yanada rivojlantirish alohida ustuvor yo‘nalish sifatida belgilangan. Xususan, IT-xizmatlar eksportini jadal oshirish uchun qulay muhit yaratish, O‘zbekistonda faoliyat yurituvchi xorijiy va mahalliy IT-kompaniyalarni tashqi bozorlarga chiqishda qo‘llab-quvvatlash hamda davlat xizmatlarining fuqarolar uchun qulayligini oshirish ustuvor vazifalar sifatida qayd etilgan [2]. Bu yondashuv raqamli iqtisodiyotni nafaqat infratuzilma, balki eksport salohiyati va tadbirkorlik muhitini rivojlantirish nuqtai nazaridan ham ko‘rib chiqish zarurligini ko‘rsatadi.

Amalga oshirilgan islohotlar natijasida sezilarli infratuzilma o‘zgarishlari yuz berdi. 2020–2022 yillarga mo‘ljallangan “yo‘l xaritasi” doirasida aholi punktlarining internet tarmog‘iga ulanish darajasi 78 foizdan 95 foizga yetkazildi, hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga xizmat qiluvchi 400 dan ortiq axborot tizimi va elektron xizmat, shuningdek real sektor korxonalarida boshqaruv va logistika jarayonlarini avtomatlashtiruvchi 280 dan ortiq dasturiy mahsulot joriy etildi [3]. Mamlakat aholisining internetdan foydalanish darajasi ham izchil o‘sib bormoqda: turli manbalarga ko‘ra, mobil internet abonentlari soni o‘nlab millionlarni tashkil etib, aholining aksariyat qismini qamrab olgan, optik tolali aloqa liniyalarining umumiy uzunligi esa so‘nggi yillarda sezilarli darajada oshgan [6].

Shu bilan birga, raqamli transformatsiya jarayonida bir qator tizimli muammolar saqlanib qolmoqda. Xususan, qishloq hududlarida internet sifati va qamrovi shahar joylariga nisbatan sezilarli darajada past, texnologik infratuzilma yetarli darajada rivojlanmagan, raqamli iqtisodiyot samaradorligini o‘lchash va monitoring qilish uchun zarur bo‘lgan milliy metodologik vositalar hali to‘liq shakllanmagan [4]. Hozirgi kunda raqamli iqtisodiyotni baholash asosan xalqaro indekslarga — Network Readiness Index, e-Government Development Index, ICT Development Index kabi ko‘rsatkichlarga tayanadi, biroq ular mamlakat ichidagi hududiy tafovutlarni, platforma iqtisodiyoti, fintex va startap ekotizimi kabi yangi raqamli segmentlarni yetarlicha aks ettirmaydi [4].

Raqamli iqtisodiyotning yana bir muhim jihati — malakali kadrlar taqchilligi masalasidir. Ilmiy tadqiqotlarda ta’kidlanishicha, raqamli iqtisodiyotga o‘tish jarayonida bo‘lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, ta’lim

dasturlarini zamonaviy raqamli texnologiyalar talablariga moslashtirish alohida ahamiyat kasb etadi [5]. Bu borada 2024-yilda qabul qilingan tegishli me’yoriy hujjatlar asosida oliy ta’lim tizimida iqtisodchi kadrlarni raqamli ko‘nikmalar bilan qurollantirishga qaratilgan islohotlar davom ettirilmoqda [5]. Kadrlar tayyorlash sifatining oshishi, o‘z navbatida, raqamli tadbirkorlikning rivojlanishi, moliyaviy texnologiyalarning keng joriy etilishi va iqtisodiyotning real sektorida raqamli yechimlarni qo‘llash samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Birlashgan Millatlar Tashkiloti Taraqqiyot Dasturi va Shveytsariya taraqqiyot va hamkorlik agentligi ko‘magida tayyorlangan tahliliy hisobotda ham O‘zbekistonning raqamli iqtisodiyoti jadal sur’atlar bilan rivojlanayotgani, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sektori yalpi ichki mahsulot o‘sishida tobora muhim rol o‘ynayotgani qayd etilgan [3]. Ayni paytda ushbu hisobotda ham qishloq joylaridagi raqamli tengsizlik, yoshlar orasida raqamli tadbirkorlik va sun’iy intellektdan foydalanish ko‘nikmalarining yetarli emasligi kabi muammolar alohida ta’kidlangan [3]. Bu esa raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish siyosatining nafaqat infratuzilma, balki inson kapitali va tadbirkorlik muhitini qamrab olishi zarurligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Yuqoridagi tahlil asosida quyidagi xulosa va tavsiyalarni shakllantirish mumkin. Birinchidan, raqamli iqtisodiyotning mintaqaviy tengsizligini bartaraf etish maqsadida qishloq hududlarida raqamli infratuzilmani rivojlantirishga qaratilgan investitsiyalarni kengaytirish zarur. Ikkinchidan, raqamli tadbirkorlik va moliyaviy texnologiyalarni rag‘batlantirish uchun tegishli me’yoriy-huquqiy bazani, jumladan raqamli aktivlar bozorini tartibga soluvchi mexanizmlarni yanada takomillashtirish lozim. Uchinchidan, oliy ta’lim muassasalarida iqtisodchi kadrlarni tayyorlash dasturlarini raqamli iqtisodiyot talablariga moslashtirish, amaliy raqamli ko‘nikmalarni o‘quv jarayoniga integratsiya qilish davom ettirilishi kerak. To‘rtinchidan, raqamli iqtisodiyot samaradorligini milliy sharoitga moslashtirilgan indikatorlar tizimi orqali baholash imkonini beruvchi metodologik vositalarni ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir. Ushbu chora-tadbirlarning kompleks amalga oshirilishi O‘zbekiston iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish, uning jahon xo‘jaligi tizimiga integratsiyalashuvini chuqurlashtirish hamda barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi Farmoni.

2. O‘zbekiston Respublikasi Bosh vaziri. Raqamli rivojlanishning ustuvor yo‘nalishlari muhokama qilindi // gov.uz, 2024.

3. BMT Taraqqiyot Dasturi (UNDP), Shveytsariya taraqqiyot va hamkorlik agentligi. O‘zbekistonning raqamli iqtisodiyoti: raqamli tadbirkorlik va sun’iy intellekt holati. – Toshkent, 2025.

4. Toychiyev N.E. Raqamli iqtisodiyotni baholashning xalqaro va milliy indikatorlari tizimi // Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2025.

5. Najmiddinov D.R. Raqamli iqtisodiyot muhitida bo‘lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy asoslari // NamDU ilmiy jurnali. – 2024. – №10.

6. Erkinova S. Bugun internet, ertaga taraqqiyot: “Raqamli O‘zbekiston” yo‘li // Oriental Renaissance. – 2025. – 5(10). – B. 223–225.

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOTURIZM VA TRANSPORT-LOGISTIKA XIZMATLARI SIFATINI OSHIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI

Saloxitdinov Sherzod Farhodovich
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali dotsenti
Xolmo‘minova Diyora Nurullo qizi
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali 2- bosqich magistranti
Shamsiddinova Dilafro‘z Faxriddin qizi
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali 2- bosqich magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida ekoturizm va transport-logistika xizmatlari sifatini oshirishning iqtisodiy mexanizmlari tahlil qilingan. Ikki soha o‘rtasidagi funksional bog‘liqlik — ekoturizm mahsulotining raqamli platformalar orqali tashkil etilishi va uni iste’molchiga transport-logistika tizimi orqali yetkazib berish jarayoni — yaxlit iqtisodiy zanjir sifatida ko‘rib chiqilgan. Tadqiqotda O‘zbekiston misolida statistik ko‘rsatkichlar asosida xizmat sifatini raqamlashtirish darajasi va uning iqtisodiy samaradorlikka ta’siri baholangan, shuningdek xizmat sifatini oshirishning amaliy yo‘nalishlari (raqamli bron qilish tizimlari, aqlli logistika yechimlari, sifat monitoringi platformalari) taklif etilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli iqtisodiyot, ekoturizm, transport-logistika xizmatlari, xizmat sifati, iqtisodiy mexanizmlar, raqamlashtirish, logistika infratuzilmasi, bozor raqobatbardoshligi.

So‘nggi yillarda jahon iqtisodiyotida raqamli texnologiyalarning tez sur’atlar bilan joriy etilishi xizmat ko‘rsatish sohalarining, jumladan turizm va transport-logistika tarmoqlarining rivojlanish traektoriyasini tubdan o‘zgartirmoqda. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Butunjahon Turizm Tashkiloti (UNWTO) ma’lumotlariga ko‘ra, ekologik turizm segmenti jahon turizm bozorining eng tez o‘sib borayotgan qismlaridan biri hisoblanadi[5]. Shu bilan birga, ekoturizm mahsulotining raqobatbardoshligi nafaqat tabiiy resurslar salohiyatiga, balki uni iste’molchiga yetkazib berish tizimi — transport-logistika xizmatlarining sifati va tezligiga ham bevosita bog‘liqdir. ‘

[5]UNWTO. Tourism Highlights, 2023 Edition. — Madrid: World Tourism Organization, 2023. — P. 14-16.